

Deze nieuwsbrief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft tot doel u te informeren over kwesties die van belang zijn voor de Tweede Kamerverkiezing die gepland staat voor 17 maart 2021.

Datum: 1 september 2020

Tweede Kamerverkiezing van 17 maart 2021

In de afgelopen periode is in kaart gebracht hoe de komende verkiezingen¹ kunnen worden georganiseerd met inachtneming van de maatregelen die nodig zijn om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan. Doel daarvan was te bepalen welke voorzieningen er nodig zijn om het stemmen in de stemlokalen op een veilige manier te laten plaatsvinden. Hiervoor is dankbaar gebruik gemaakt van de informatie die gemeenten hebben gegeven. Duidelijk is dat het een grote klus wordt voor gemeenten, waar het ministerie van BZK in samenwerking met de VNG, NVVB en Kiesraad u graag bij ondersteunt.

Het RIVM heeft een advies uitgebracht over de maatregelen die getroffen moeten worden. Het advies is gebaseerd op de huidige wetenschappelijke inzichten en op de maatregelen die vanuit de Rijksoverheid gelden. Het is uiteraard, zoals het RIVM ook constateert, mogelijk dat de actuele situatie op het precieze moment dat de verkiezing wordt gehouden anders is, maar het is verstandig en ook nodig om nu te bepalen wat de kaders kunnen zijn voor de verkiezingen als rekening moet worden gehouden met COVID-19. Op die kaders moeten de gemeenten en openbaar lichamen zich ook gaan voorbereiden.

Vandaag heeft de minister van BZK de Tweede Kamer een brief gestuurd over de te treffen maatregelen en de financiële compensatie hiervoor. U kunt de Kamerbrief via de volgende link vinden. Het RIVM-advies is via dezelfde link te zien.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/09/01/kamerbrief-verkiezingen-met-inachtneming-van-covid-19>.

Vergoeding kosten

Het organiseren van de komende verkiezingen met inachtneming van maatregelen in verband met het coronavirus leidt tot extra werk en uitgaven voor gemeenten. Gemeenten en openbaar lichamen krijgen daarvoor een financiële compensatie, zodat zij de verkiezingen goed en veilig kunnen organiseren. Met de VNG is een compensatie van 30 miljoen euro overeengekomen. Meer informatie over de exacte verdeling van de compensatie ontvangen de gemeenten bij de septembercirculaire van het gemeentefonds. Bovenop de financiële compensatie zal het ministerie van BZK de gemeenten ondersteunen met een wervingscampagne voor stembureauleden, en aanvullende voorlichting aan de kiezers over de COVID-19-maatregelen ontwikkelen. Dat materiaal wordt aan gemeenten beschikbaar gesteld.

Spoedwet: Tijdelijke wet verkiezingen COVID-19

Zoals uit de brief van de minister van BZK blijkt, wordt er gewerkt aan een Tijdelijke wet verkiezingen COVID-19. Het wetsvoorstel gaat deze week in consultatie voor een termijn van één week. Onder meer de VNG en de NVVB wordt gevraagd advies uit te brengen over het wetsvoorstel.

De tijdelijke wet is deels een aanvulling op en deels een afwijking van de regels in de Kieswet. Het wetsvoorstel bevat op hoofdlijnen de volgende maatregelen:

¹ De eilandsraadsverkiezing op Sint Eustatius op 21 oktober 2020, de herindelingsverkiezingen in enkele gemeenten op 18 november 2020 en de Tweede Kamerverkiezing op 17 maart 2021.

- Het kunnen instellen van mobiele en bijzondere stembureaus waarvan de toegang is beperkt tot kiezers die wonen of verblijven op de locaties waar de stembureaus zitting houden. Deze maatregel is met name bedoeld om gemeenten in staat te stellen in bijvoorbeeld zorginstellingen, waar restricties gelden voor de personen die daar aanwezig mogen zijn, toch een stembureau in te richten.
- Het op de avond van de verkiezing op een andere locatie kunnen tellen van de stemmen. Dit kan gemeenten helpen in het geval het stemlokaal te klein is om te tellen.
- Het minimale aantal leden van het stembureau wordt verhoogd naar 4. De taakverdeling van de leden wordt anders geregeld. Dit gebeurt om het mogelijk te maken dat één lid van het stembureau bij de ingang van het stemlokaal erop toeziet dat zich niet te veel kiezers in het stemlokaal bevinden, de kiezers vraagt om bij het betreden van het stemlokaal hun handen schoon te maken met een desinfecterend middel, en de kiezers wijst op de regel dat in het stemlokaal ten minste 1,5 meter afstand van anderen moet worden gehouden.
- Voor kiezers die een volmacht verleend krijgen van een andere kiezer, wordt geregeld dat zij maximaal 3 machtigingen kunnen aannemen (in plaats van het huidige maximum van 2).
- Voor kiezers die niet in het stemlokaal kunnen stemmen, bijvoorbeeld als gevolg van COVID-19-klachten, wordt het mogelijk gemaakt dat een schriftelijke volmacht ook langs elektronische weg wordt aangevraagd en ontvangen. De mogelijkheid van onderhandse volmachtverlening blijft uiteraard ook bestaan.
- Om politieke partijen in staat te stellen voldoende ondersteuningsverklaringen te vergaren, wordt de termijn voor het afleggen van deze verklaringen verruimd van twee weken naar vier weken voor de dag van kandidaatstelling.

COVID-19 kader voor inrichting van en werkwijze in stemlokalen bij Tweede Kamerverkiezing van 17 maart 2021

De maatregelen uit de hiervoor genoemde tijdelijke wet zijn deze week in consultatie. Tegelijk kan het ministerie van BZK op basis van het RIVM-advies reeds het kader beschrijven met de maatregelen die voor de Tweede Kamerverkiezing van 17 maart 2021 vanuit gezondheidsperspectief moeten worden getroffen om het voor kiezers veilig te maken om te stemmen in de stemlokalen en voor stembureauleden om daar hun werk te doen. Dit kader is als bijlage bij deze nieuwsbrief gevoegd, zodat de gemeenten hiermee aan de slag kunnen bij hun voorbereidingen.

Stemlokalen

Gemeenten zullen de komende weken/maanden een grote inspanning moeten verrichten om voor de locaties die niet geschikt of beschikbaar zijn nieuwe stemlokalen te vinden, zodat het aantal stemlokalen op peil blijft. Zo is de mogelijkheid reëel dat zorginstellingen niet beschikbaar zijn om daar een stemlokaal in te richten. De tijdelijke wet maakt het mogelijk voor gemeenten om toch in zorginstellingen, waar vanwege COVID-19 beperkingen gelden, stemlokalen in te richten voor de personen die daar verblijven. De minister van BZK en de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media gaan schoolbesturen nog expliciet wijzen op het belang van de beschikbaarheid van scholen voor het inrichten van stemlokalen. Dit om gemeenten te ondersteunen in het overleg met schoolbesturen.

Het ministerie van BZK heeft het voornemen eind oktober een feitelijke peiling te houden onder alle gemeenten om na te gaan wat het beeld dan precies is. Dat wil zeggen dat de gemeenten enkele vragen krijgen zoals hoeveel stemlokalen gaan er komen, voor hoeveel stemlokalen heeft men een alternatief moeten vinden, wat is het aantal locaties waar niet geteld kan worden en waarvoor een tellocatie nodig is. Dit wordt herhaald in januari/begin februari. Met de VNG en NVVB wordt voorts gesproken over de uitwisseling van knelpunten, goede ideeën en oplossingen die gemeenten hebben opgedaan bij het zoeken naar geschikte stemlokalen en over het uniform samenbrengen van informatie daarover.

In aanvulling op de reguliere voorlichtingscampagne zal voorafgaand aan de Tweede Kamerverkiezing aan kiezers voorlichting worden gegeven over de COVID-19 maatregelen in de stemlokalen. Waar mogelijk zullen kiezers worden opgeroepen om zo gespreid mogelijk over de verkiezingsdag te gaan stemmen zodat piekmomenten worden voorkomen.

Voor het spreiden van kiezers kunnen gemeenten er ook voor kiezen om stembureaus eerder open te laten gaan. De Kieswet biedt daartoe reeds de mogelijkheid door het instellen van bijzondere stembureaus.

Toegankelijkheid

Bij het zoeken naar nieuwe locaties moeten de gemeenten ook rekening houden met de toegankelijkheid van die lokalen. Het kunnen nemen van enkele maatregelen om de toegankelijkheid van alternatieve lokalen te versterken is onderdeel van de financiële compensatie. Ook kiezers met een beperking moeten immers de mogelijkheid hebben om hun stem uit te brengen. Bij de soms lastige afwegingen die gemeenten moeten maken in het op peil houden van het aantal stemlokalen, zal ingevolge de Kieswet aan de gemeenteraad moeten worden verantwoord of dit gevolgen heeft voor de fysieke toegankelijkheid van dat betreffende stemlokaal.

Het kader dat geldt voor de fysieke toegankelijkheid is de *Checklist toegankelijkheid stemlokalen* uit 2018. Voor de zomer zijn door het onderzoeksbureau Arcadis enkele aanbevelingen gedaan om dit kader beter toe te lichten en enkele onduidelijke eisen te verduidelijken. PBTconsult rondt momenteel de concrete uitwerking van deze verduidelijkingen af. Daarover vindt afstemming plaats met de VNG en NVVB. Het is de verwachting dat de verduidelijkte checklist in de tweede helft van september kan worden verspreid aan gemeenten. Het is de bedoeling dat tegelijkertijd een helpdesk beschikbaar komt waar gemeenten vragen kunnen stellen over toegankelijkheid en de checklist.

Herindelings- en eilandsraadsverkiezingen

De gemeenten die in november 2020 herindelingsverkiezingen organiseren, alsmede het openbaar lichaam Sint Eustatius, waar in oktober 2020 een eilandsraadsverkiezing wordt georganiseerd, worden separaat geïnformeerd over het kader dat van toepassing is voor deze verkiezingen.

Vragen

Als u vragen heeft over de COVID-19 maatregelen die in acht genomen moeten gaan worden voor de Tweede Kamerverkiezing dan kunt u die mailen aan postbus.verkiezingen@minbzk.nl. Het ministerie van BZK is van plan de (veel) gestelde vragen gebundeld te beantwoorden, en deze gebundelde antwoorden per nieuwsbrief ter informatie aan alle gemeenten te sturen. Daarbij wordt ook verbinding gezocht met de informatieverstrekking vanuit de VNG, NVVB en Kiesraad. Overige vragen worden individueel beantwoord. Op 1 oktober a.s. zal het ministerie ook deelnemen aan het webinar dat de NVVB organiseert over de verkiezingen.

Wilt u een collega voor deze nieuwsbrief aanmelden of mocht u deze nieuwsbrief niet meer willen ontvangen, stuur dan een e-mail aan postbus.verkiezingen@minbzk.nl.